

Notat – Kapacitetsanalyser og anbefalinger vedr. prioritering af anlægsmidler

Sagsnavn: Budget 2024-27
Sagsnummer: 00.01.00-S55-2-22
Skrevet af: Lars Sønderby
E-mail: las@randers.dk
Forvaltning: Budget
Dato: 24-08-2023
Sendes til: Byrådet (som en del af budgetmaterialet 2024-2027)

Byrådet godkendte den 27. marts 2023 budgetproceduren 2024-2027. Heraf fremgik det blandt andet, at forvaltningen - henset til befolkningsprognosen og eksisterende kapacitetsplaner – vil udarbejde en opdateret status på kommunens kapacitetsudnyttelse på de store velfærdsområder og en faglig vurdering af det fremtidige investeringsbehov i udvidelser.

Nærværende notat indeholder en sammenfattende opstilling af de mest presserende anlægsbehov vedrørende de udarbejdede kapacitetsanalyser (vedlagt som bilag) – samt afslutningsvis direktionens anbefalinger vedrørende prioritering af de anlægsmidler, som indgår i opgørelsen af råderummet i budget 2024-2027.

Overordnet omkring kommunens anlægsbudget

Anlægsbudgettet 2024-2027 fastlægges ud fra sidste års budget 2023-2026 korrigeret for byrådsbeslutninger siden budgetvedtagelsen. Sidste overslagsår 2027 er givet ud fra den 10-årige investeringsplan, der blev vedtaget ved budget 2023-2026. Anlægsbudgettet opdeles på skattefinansierede anlæg, brugerfinansierede anlæg og jordforsyning (samt evt. ældreboliger).

Der er i budgetforslaget 2024-2027 afsat en anlægspulje på 48,1 mio. kr. samt 0,9 mio. kr. i 2024 og 2025 til fri politisk prioritering.

Byrådet har tidligere besluttet, at kommunens anlægsmidler generelt ønskes prioriteret ud fra følgende kriterier:

- Anlægsbehov affødt af demografisk udgiftspres.
- Vigtigheden af genopretning og vedligehold af det eksisterende kapitalapparat - særligt i de tilfælde, hvor et eventuelt efterslæb accelereres som følge af mangelfuld vedligeholdelse.
- Anlægsinvesteringer som understøtter fremtidig vækst og udvikling.

I forbindelse med byrådets vedtagelse af den 10-årige investeringsplan på anlægsområdet, blev der fastlagt en gradvis forøgelse af budgettet til bygningsvedligehold fra 2024 til 2028 og frem. I det nye overslagsår 2027 er der således afsat 57,1 mio. kr. til bygningsvedligehold, som i 2028 vil blive forøget til 59,4 mio. kr.

Prioriteringen i den 10-årige investeringsplan betyder, at der kan anvendes ekstra midler til nødvendig genopretning og indhentning af det vedligeholdelsesmæssige efterslæb som i dag eksisterer på en række af kommunens bygninger.

Der henvises til det samlede materiale vedrørende anlægsbudgettet (anlægspakken) for en nærmere specifikation af de afsatte anlægsmidler i budgetforslaget.

De mest presserende anlægsbehov - afledt af kapacitetsanalyserne

Nedenfor er de væsentligste anlægsbehov – med tilhørende anbefalinger - kort sammenfattet, som følger af de kapacitetsanalyser, der er udarbejdet på de store serviceområder.

Skoleområdet

I forlængelse af den seneste kapacitetsanalyse på skoleområdet for 2023 skal følgende fremhæves:

- Der er behov for at etablere flere årgangsspor i Sydbyen. På byrådsmødet den 26. juni 2023 besluttede byrådet, at der skal gennemføres en proces, hvor der politisk kan træffes beslutning omkring, hvorledes den fornødne kapacitet i Sydbyen konkret skal tilvejebringes og hvorledes bygningsmassen på skoleområdet i Sydbyen skal anvendes. Processen kommer til at involvere de berørte skolars bestyrelser, medarbejderne og ledelser, og skal have til formål at finde den mest optimale fremtidige løsning på kapacitetsudfordringerne.
- Som en del af skoleudviklingsplanen er der frigivet i alt 34,5 mio. kr. i 2021 og 2022 til renovering af prioriterede skoler. Disse anlægsprojekter er ikke igangsat, hvorfor midlerne vil kunne omprioriteres til at finansiere nødvendig kapacitetsudbygning i Sydbyen.
- De nuværende udviklingsplaner for skoleområdet har et særligt fokus på de bygningsmæssige forhold. Det er forvaltningens faglige vurdering, at planerne med fordel vil kunne kvalificeres gennem en nærmere pædagogisk analyse af den samlede bygningsmasse, så bygningerne kan imødekomme de nuværende faglige krav og understøtter et spændende fagligt miljø, der bl.a. skal styrke inklusionsindsatsen på skolerne. Der er indhentet tilbud på gennemførelse af en samlet ekstern analyse af samtlige skoler, der beløber sig til 0,5 mio. kr. Forvaltningen anbefaler analysen gennemført finansieret af de afsatte anlægsmidler til skoleområdet.
- Afslutningsvis skal forvaltningen bemærke, at Folketinget har vedtaget at sænke klasseloftet fra 28 til 26 elever i 0.-2. klasse. Ordningen indføres gradvis og forventes i Randers kommune at medføre en forøgelse på tre klasser i skoleåret 2024/25 stigende til seks klasser i skoleåret 2027/28. På nuværende tidspunkt er der ikke overblik over hvilke bygningsmæssige konsekvenser, forøgelsen af antal klasser vil få på skoleområdet. Det kan imidlertid oplyses, at Randers Kommune ifølge lov- og cirkulærepragrammet vil modtage en kompensation på 0,9 mio. kr. årligt i 2023-2025 til afholdelsen af anlægsudgifter.

Dagtilbudsområdet

I forlængelse af kapacitetsanalysen på dagtilbudsområdet ønsker forvaltningen at henlede opmærksomheden på følgende punkter for at optimere den nuværende bygningsmasse og imødekomme børnetalsudviklingen i forskellige områder i kommunen:

- Befolkningsprognosen viser, at der i 2026 vil være behov for yderligere en daginstitution i Dagtilbud Midt. Politisk bør det derfor overvejes, at der allerede i budget 2024-2027 afsættes midler til en ny daginstitution til 100 børnehavebørn og 50 vuggestuepladser. Baseret på erfaringerne fra byggeriet

af den nye daginstitution i Dronningborg (af tilsvarende størrelse), vil anlægsudgiften til en ny institution være 36,5 mio. kr.

- De nuværende udviklingsplaner for dagtilbudsrådet har et særligt fokus på de bygningsmæssige forhold. Det er forvaltningens faglige vurdering, at udviklingsplanerne med fordel vil kunne kvalificeres gennem en nærmere faglig pædagogisk analyse af den samlede bygningsmasse. Dermed sammentænkes de fremtidige kapacitetsudfordringer med de faglige og pædagogiske krav til fremtidens dagtilbud – herunder styrkelsen af læringsmiljøer indenfor de forskellige læreplanstemaer. Hvis det politisk ønskes prioriteret, vil forvaltningen kunne indhente et samlet tilbud på en analyse på tværs af skole- og dagtilbudsområdet.
- Kommunens begrænsede midler stiller krav om den bedst mulige udnyttelse af den kapacitet, der er til rådighed på dagtilbudsområdet. Forvaltningen anbefaler i den forbindelse, at der igangsættes en proces med henblik på at undersøge mulighederne for bedre løsninger – herunder løsninger, der i højere grad er fremtidssikret og bæredygtige både fagligt og økonomisk i forhold til institutionsstørrelser.

Omsorgs- og sundhedsområdet

Det forventes, at antallet af den ældre del af befolkningen (aldersgruppen +85-årige) næsten vil blive fordoblet frem mod 2033. På den baggrund blev der i forbindelse med budget 2023-2026 godkendt en ny boligplan for omsorgsområdet, som grundlag for arbejdet med behovet for anlægsinvesteringer på området. Planen indebærer, at der frem mod 2030 er behov for at realisere op imod 500 nye plejeboliger, ligesom der vurderes behov for at etablere et fjerde demensplejehjem.

De ekstra plejeboliger forudsættes blandt andet tilvejebragt ved, at 200 af de eksisterende ældreboliger med kald omdannes til plejeboliger. Der blev i budget 2023-2026 afsat midler til fase 1 i denne proces. Herudover blev der i budget 2023-2026 afsat yderligere 25 mio. kr. til realisering af et plejehjem med 75 boliger i Dronningborg.

I budgetaftalen 2023-2026 fremgik det endvidere, at midler til det resterende behov for plejeboliger må tilvejebringes henover de kommende års budgetlægninger. Planen og den hertil knyttede kapacitetsplanlægning forudsættes i den forbindelse løbende opdateret.

Den opdaterede kapacitetsanalyse giver anledning til at følgende skal fremhæves:

- Der vurderes fortsat behov for at bygge 300 nye plejeboliger frem imod 2030. Forvaltningen forventer, at genstarte processen med etablering af et nyt plejecenter i Dronningborg i efteråret 2023. Der forventes behov for yderligere behov for nye boliger frem imod 2030. Et yderligere nyt plejecenter med 75 pladser indebærer kommunale udgifter til serviceareal på 34 mio. kr. Det forudsættes i den forbindelse, at der kan bygges på kommunal jord til en værdi der erstatter grundkapitalindsuddet (10%).
- Dertil kommer omdannelsen af eksisterende ældreboliger med kald, der gerne skal indledes snarest, idet omdannelsesfasen vil tage tid. De forventede udgifter til fase 2 er 15,7 mio. kr. som bør søges prioriteret i årene 2025 og 2026 i budget 2024-2027

- I forlængelse af behovet for at bygge flere plejeboliger, skal forvaltningen gøre opmærksom på, at hjemmeplejen - grundet det stigende antal ældre med plejebenhov i hjemmet – ligeledes vil have behov for flere hjemmepleje”baser”. Udgiften hertil er pt ikke beregnet.
- Forvaltningen kan konstatere et betydeligt behov for at etablere yderligere rehabiliterings- og træningsfaciliteter. Forvaltningen har undersøgt om det er muligt at omdanne en kommunal bygning/bygningsareal til formålet. Dette vurderes ikke tilfældet. Politisk bør det på den baggrund overvejes, hvorledes problemstillingen kan løses. Udgiften til et eksternt lejemål (600 m2) må forventes at løbe op i ca. 1 mio. kr. til omdannelse, ligesom udgiften til husleje må forventes at ligge på ca. 0,6 mio. kr. årligt. Forvaltningen arbejder på at finde en mulig løsning.

Kultur og Fritid

På kultur- og fritidsområdet skal følgende anlægsbehov fremhæves:

- Den besluttede vedligeholdelsesplan for Værket er blevet opdateret med aktuelle overslag over omkostninger for udbedringer (vedlagt som selvstændigt bilag). Planens punkter a, b og c dækker over nødvendigt vedligehold – (tag og ventilationsanlæg mv), så det eksempelvis ikke regner ind i bygningen under aktiviteter. De nødvendige vedligeholdelsesudgifter vurderes at koste i alt 9,6 mio. kr., som over en årrække bør afsættes til formålet.
- I forbindelse med vedtagelsen af budget 2023-26 blev det besluttet, at forvaltningen skulle fremlægge et forslag til den fremtidige bevaring af arkivalier i Randers Kommune, så der i forbindelse med budgetlægningen for 2024-27 kan tages stilling til den fremtidige magasinstruktur (se særskilt bilag). Som det fremgår af oplægget, foreslår forvaltningen, at der arbejdes videre med etablering af et magasin, der kan etableres ved det nuværende museumsmagasin på Lollandsvej. Det er endnu ikke afklaret, om magasinet kan opføres sammen med en række øvrige museer.
- I forbindelse med en gennemgang af ingeniørfirmaet Stokvad A/S, blev det konstateret, at Dronningborghallen i sin nuværende stand ikke efterlever de danske regler for sikkerhed for bærende konstruktioner. Hallen er derfor blevet lukket og afspærret. Forvaltningen har udarbejdet et notat (vedlagt bilagsmaterialet), der beskriver mulige scenarier for anlæg af en ny hal.

Øvrige anlægsbehov

Udover ovenstående er der også på en række andre områder anlægsbehov. Socialområdet har i den forbindelse fået besluttet en boligplan, der i udgangspunktet er fuldt finansieret.

I forhold til infrastruktur, er der ligeledes behov. Forvaltningen skal i den forbindelse gøre særligt opmærksom på den ønskede forlængelse og afslutning af Ringboulevardforbindelsen. Som en videreførelse af opsparingen til Ringboulevarden i regi af infrastrukturpuljen blev der i budget 2023-2026 afsat yderligere 10 mio. kr. i 2026. Opsparingen er dog endnu ikke tilstrækkelig. Samlet forventes forlængelsen at koste ca. 75 mio. kr. og der mangler at blive afsat yderligere ca. 35 mio. kr. før der er fuld finansiering til det samlede projekt.

Endelig skal der gøres særligt opmærksom på de anlægsudgifter som forventes til udbedring af kommunale bygninger, som følge af skærpede krav til brandsikkerhed. Dette er uddybende beskrevet i særskilt bilag.

Udgifterne til brandtekniske udbedringer – med fokus på bygninger, hvor der opholder sig børn – skønnes at ligge i niveauet ca. 10 mio. kr.

Direktionens anbefalinger til prioritering

Helt overordnet og med afsæt i ovennævnte gennemgang, anbefaler direktionen, at der politisk overvejes muligheder for at øge kommunens anlægsbudget - ligesom der også bør ses på mulighederne for at omprioritere indenfor det eksisterende anlægsbudget.

Konkret anbefaler direktionen følgende prioriteringer i forhold til anlægsmidlerne i budget 2024-2027:

- At der afsættes midler til brandtekniske udbedringer i kommunale bygninger - med fokus på bygninger hvor der opholder sig børn (i alt 10 mio. kr. bør reserveres)
- At der afsættes midler til etablering af nyt magasin, som kan sikre, at Randers Kommune lever op til arkivloven. Det er endnu ikke afklaret, om der er mulighed for at etablere et nyt magasin sammen med en række øvrige museer mv., men der bør allerede nu reserveres midler til formålet (byggeri af kommunalt magasin alene for Stadsarkivet skønnes at koste 16,7 mio. kr.).
- At der afsættes midler til realisering af vedligeholdelsesplanen for Værket – som minimum skal der afsættes midler til udskiftning af tagbelægning på både hovedbygningen og Ridehuset (forventet udgift i alt 4,3 mio. kr.).
- At der træffes beslutning om etablering af en ny Dronningborghal med et ambitionsniveau der er afstemt med kommunens økonomiske situation i øvrigt – konkret anbefales det, at modellen med opførelse af en erstatningshal vælges (forventet samlet udgift i spændet 45-49 mio. kr.) og finansieres delvist som en driftsfinansieret anlægsinvestering (se beskrivelse i særskilt bilag).
- At de afsatte anlægsmidler til udbygning af skoleområdet (skoleudviklingsplanen) – herunder de 34,5 mio. kr. som allerede er frigivet i 2021 og 2022 - prioriteres til at finansiere nødvendig kapacitetsudbygning i Sydbyen. I forlængelse heraf kan der tages politisk stilling til, om der er mulighed for at prioritere en hel eller delvis reetablering af rammebeløbet til skoleudvikling i budgetperioden.
- At resterende midler prioriteres til de mest presserende kapacitetsudfordringer på omsorgsområdet og dagtilbudsområdet – herunder:
 - At der politisk tages stilling til, hvornår der skal afsættes midler til byggeri af yderligere en ny daginstitution (samlet udgift 36,5 mio. kr.), og
 - At det i forhold til omsorgsområdet anbefales at prioritere afsættelse af midler til fase 2 af omdannelsen af ældreboliger med kald til plejeboliger.